
HIPPOLIET VAN PEENE

Hippoliet Van Peene werd geboren te Kaprijke op 1 januari 1811. Zijn vader Jacques Van Peene was geboren te Boekhoute rond 1786, had dienst genomen in de gezondheidsdienst van het Frans leger, werkte in het militair hospitaal te Gent en behaalde een licentie in

de geneeskunde te Parijs in 1814. Vader Van Peene vestigde zich een tijd te Gent van 1817 tot 1819, verbleef daarna te Lovendegem, Boekhoute en Drongen en keerde naar Gent terug, waar hij overleed op 1 februari 1838. Hij schreef enkele werken in verband met geneeskunde.

De jonge Van Peene verbleef bij zijn grootmoeder te Gent, waar hij de lessen volgde aan het atheneum; in 1831 volgt hij de lessen aan de Gentse universiteit en behaalt er het diploma van dokter in de geneeskunde in 1835. Reeds op het atheneum vertoonde H. Van Peene een literaire aanleg; met enkele vrienden stichtte hij het toneelgezelschap "Les Bons Amis". De vereniging gaf toneelvertoningen in de herberg "Den Duyts" gelegen bij St.-Jacobs, 2. Men speelde in het Vlaams en in het Frans. In 1833 speelde men het eerste werk van Van Peene "Le choléra", vermoedelijk in verband met de cholera-epidemie van 1832. Wat later verhuisde "Les Bons Amis" naar de zaal Flora in de Holstraat.

Op 29 maart 1837 huwde H. Van Peene met Virginie Miry, de tante van de toondichter Karel Miry. Mevrouw Van Peene had toneel gespeeld bij "Les Bons Amis" en beschikte over een waar talent. Hier moeten we toch vermelden, dat in die tijd het hoogst uitzonderlijk was, dat vrouwen toneel speelden; meestal werden de vrouwenrollen vertolkt door mannen. De toneelmaatschappij "Les Bons Amis" was nu een tijd niet actief, maar in 1840 besloten enkele leden aan een wedstrijd te Oostende deel te nemen. Ze behaalden er een derde prijs met een treurspel en een tweede prijs met een zangspel, terwijl Mevr. Van Peene de prijs won voor de beste actrice en Karel Onderet de prijs voor de beste toneelspeler. De toneelgroep had gespeeld onder de benaming "Broedermin en Taelyver". Aangemoedigd door het succes werd besloten tijdens het seizoen 1841-1842 een reeks vertoningen in te richten in de Parnassus op de Houtlei. Onderet was de eerste voorzitter van Broedermin. "Van Peene was eigenlijk de ziel van die verdienstelijke kring. Met hart en ziel legde hij zich toe op het moderniseren van dit toneel. In de keuze der stukken, in de trant van voordragen, in de kleding, in de toneelschikking, was dadelijk zijn gevatheid in het vak voelbaar, en, bepaaldelijk voor Broedermin een onschatbaar factotum, had hij een open oog voor alles, zelfs voor de geringste zaken. Hij zelf leidde steeds de herhalingen; zowat de viool krabbende, was hij het ook die meest al de liederen en de koren aanleerde. Gelijke bedrijvigheid toonde hij bij de vertoningen. Na voor elk bedrijf de schikking van het toneel te hebben bestuurd, kroop hij naar het souffleursgat, van waar hij met gezag

de toneelspelers als 't ware in zijn bedwang hield; hij waakte op hun houding, hun gang, hun gebaren, hun stemschakeringen; het was Van Peene's geest, die eigenlijk uit alles sprak." schrijft W. Rogghé in zijn Gedenkbladen.

Bovendien trad Van Peene ook zelf op in een aantal stukken; zo speelde hij de rol van Geeraard Denijs in het stuk Jacob van Artevelde.

Van Peene schreef 54 toneelstukken in het Nederlands alsook een vijftal stukken in het Frans. Op 31 januari 1841 werd in de Par^massus het stuk "Keizer Karel en de Berchemse Boer" opgevoerd; het stuk was geschreven naar een gedicht van zijn vriend Prudens Van Duyse en was het gevolg van een weddenschap om de inhoud van het gedicht om te zetten in een blijspel met zang in twee bedrijven. Om de betekenis van dit werk duidelijker aan te tonen, willen we er aan herinneren, dat in de periode van 1830 tot 1841 te Gent slechts vijf Nederlandse toneelwerken werden opgevoerd.

Een aantal stukken van Van Peene waren min of meer vrije bewerkingen van Parijse toneelstukken, zoals "De twee echtscheidingen", "99 beesten en een boer", "De wereld binnen duizend jaar", "Een domme vent", enz.

Een tweede reeks werken behandelde onderwerpen ontleend aan de Vlaamse literatuur : het reeds genoemde "Keizer Karel en de Berchemsche Boer", "Tijl Uilenspiegel", "Siska van Roosemael" naar Conscience, "Jelle en Mietje".

Periode van het romantisme schreef Van Peene natuurlijk ook enkele historische drama's : "Jacob Van Artevelde" (1841), "De Gek van 's Gravenshage", "Willem van Dampierre", "Charles Quint" Franse opera met muziek van K. Miry (1857).

Van Peene schreef ook nog "De Dragonder van Latour" ter gelegenheid van het huwelijk van de hertog van Brabant Leopold in 1853 en "La Belgique ou le règne de 25 ans" met muziek van K. Miry in 1856 ter gelegenheid van de 25° verjaring van de troonsbeklimming van Leopold I.

In 1848 was Van Peene een van de stichters van het weekblad "De Draek", dat strijd voerde tegen de groep Huet en hun blad "Broedermin", tegen de radicalen en tegen de conservatief-katholieken. De werken van Van Peene kenden een groot succes en lokten volle zalen. Bovendien beschikte Broedermin en Taelyver over een aantal toneelspelers, "die bijzonder in het blij- en kluchtspel uitmunten en hier ten volle "in hun element" niet nalieten de boertige overdrevenheden en geestige zetten door spraak en gebaren nog meer te

kruiden. Die stukken werkten op het publiek - en vooral op de liefhebbers van Gentsche leute - als een vuurwerk van gekheid en vrolijkheid; men kwam uit die vertooningen half gebroken van het lachen”, vertelt W. Rogghé. De werken van Van Peene zullen tot op het einde van de negentiende eeuw het repertorium van de schouwburg te Gent, maar ook in Vlaanderen, blijven vullen. Tijdens de jaren 1862-1867 kenden werken van Van Peene te Rotterdam een groot succes met de groep van Van Doeselaer.

Nog twee belangrijke punten moeten we vermelden. Tijdens een gesprek in 1846 tussen Van Peene, Onderreet en enkele andere leden van Broedermin met bouwmeester Minard vroegen ze Minard of hij geen zin had een Vlaamse schouwburg te bouwen. Minard greep het voorstel aan en bouwde op eigen kosten de Minard-schouwburg. “Het feit dat Gent als eerste Vlaamse stad in 1847 in het bezit kwam van een schouwburg, waarin de Nederlandstalige gezelschappen hun thuis konden herkennen, verdient wel even de aandacht” schrijft Jaak Van Schoor.

Zeker moeten we er niet aan herinneren, dat Van Peene ook de schrijver is van het lied “De Vlaamse Leeuw” in 1847 en getoonzet door zijn vriend K. Miry. Door het decreet van 6 juli 1973 van de Nederlandse Cultuurraad zijn de eerste twee strofen van De Vlaamse Leeuw het volkslied van de Nederlandse cultuurgemeenschap. In zijn studie “Het Ontstaan van de Vlaamsche Leeuw” schrijft Floris Prins :

“Men weet dat de tooneelspeler Lauwers ons daaromtrent een en ander heeft opgetekend. Het is te vinden in : “Mijn gedenkboek. Berichten, voorvallen en gebeurtenissen uit mijn leven, door Frans Edmond Lauwers, naar aanleiding van mijn 50jarig jubelfeest als tooneelkundige en schrijver 1836-1886” (Dendermonde, 1887). De schrijver die uit het geheugen vertelt, bedriegt zich weleens van datum en zoo ook, waar bij het over het ontstaan van *De Vlaamsche Leeuw* heeft, zal hij 1848, voor 1845 schrijven; ook ander bijzonderheden schijnen niet alle op de letter historisch juist. Ziehier zijn verhaal ietwat ingekort : ‘In de eerste dagen van Augusti 1848, bevond ik mij, zoals het dikwijls gebeurde, ten huize van Van Peene. Onder vriendelijken kout spraken wij over Marseillaise, Brabonçonne, God save the Queen, Wien Neerlandsch bloed, enz., toen eensklaps Paul van Loo, schoonbroeder van den onsterfelijken Van Peene uitriep : ‘Wat jammer dat wij, Vlamingen, nog geen nationalen zang heb-

ben.'

Van Peene luisterde met aandacht, terwijl hij zijn bokkebaardje streelde. Drie dagen nadien kwam hij naar het lokaal van *Broedermin en Taelijver*, nam Karel Onderreet - die alsdan nog een schoon barytonstem bezat - terzijde en beiden trokken naar boven, in de repetitiekamer.

Eenige oogenblikken later hoorden wij bovengenoemde, onder de begeleiding van Van Peene, die op zijn viool krabbelde, zoals hij het heette, het nieuwe lied beproeven.

Wij luisterden naar dien zang die ons al langer hoe meer begon te bevallen.

Door nieuwsgierigheid aangedreven, trokken wij met eenige leden naar boven. 'Is er geen belet?' vroeg de oude P. Erfelinck. 'Binnen' antwoordde men 'Wat is er hier gaande?' vroeg vriend Gustaaf Verhaeghe. 'Hier is gaande, antwoordde P. Onderreet, dat Van Peene een volkszang gedicht heeft met muziek van zijn neef Karel Miry, een lied dat binnen eeuwen nog de Vlamingen in geestdrift brengen zal...

Een uur later deden wij met ongeveer 20 leden, - en voor de eerste maal, - "De Vlaamsche Leeuw" met volle stemmen weergalmen.' "

Fl. Prins eindigt zijn studie met de volgende zin :

"We durven besluiten : eenerzijds de historische teksten, omtrent 1302, die Conscience's "Leeuw van Vlaanderen" verwekten, maar nog meer de Brabantsche teksten met den treffenden leeuwenzang van Boendale, en anderzijds de internationale politieke gebeurtenissen van 1840, met de Duitsche en Fransche strijdliteratuur om den Rijn, hebben aan Van Peene de beelden bezorgd van zijn "Vlaamsche Leeuw."

Maar ook Fl. Prins heeft zich vergist. In haar studie "De Vlaamse Leeuw. Feiten en stemmingen uit de jaren 1840-1848" heeft Ada Deprez duidelijk aangetoond, dat het werk geschreven werd in 1847. Van Peene overleed op 19 februari 1864. Hij werd begraven op zondag 21 februari; in de lange begrafenisstoet stapten achter een peloton infanterie, het muziekkorps van de Verenigde Artisten en afgevaardigden van 35 verenigingen. Na een mis in de Sint-Pieterskerk werd Van Peene begraven op het kerkhof van de Heuvelpoort. Aan het graf werden talrijke redevoeringen uitgesproken, onder meer door Lafontaine (Broedermin en Taelijver), Boone (de Fonteinisten), Heremans (De Taal is gans het Volk), Vervier (liberale afdeling), On-

dereet, enz.

Onmiddellijk werd er besloten op het kerkhof een gedenkteken op te richten. Het monument, werk van beeldhouwer A. Van Eenname, heeft een piramidale vorm met het borstbeeld van Van Peene. Op de voorzijde leest men

Aan
Dr. HIPPE. VAN PEENE
Tooneeldichter

Secretaris der Koninklijke Maatschappij : Broedermin en Taalijver,
Ridder der Leopolds-orde,
Geboren te Caprijcke 1 januari 1811
Overleden te Gent 19 februari 1864.

Langs de rugzijde staat :

Schrijver
van talrijke werken :
drama's, tooneel- en blijspelen
Vlaamsche en Fransche opera's en liederen.

Langs beide zijden een der volgende verzen :

Het dankbaar Vlaamsche volk verhief hem dit gesteente.
Het land bewaart zijn roem, dit praalgraf zijn gebeente.

Het grafmonument werd ingehuldigd op 16 juli 1865; van op de Kouter vertrok een lange stoet, waarin talrijke Gentse maatschappijen en alsook de toneelverenigingen van Brussel, Deinze, Ieperen, Dendermonde en Kortrijk opstapten naar het kerkhof van de Heuvelpoort. Felix Boone en La Fontaine huldigden er H. Van Peene. Thans ligt het graf van Van Peene eenzaam en verlaten op het oude kerkhof van de Heuvelpoort. Aan het huis Peperstraat 11 werd door de V.T.B. een herdenkingsplaat aangebracht.

In 1901 werd onder het voorzitterschap van P. Verbauwen, gemeenteraadslid, een comité opgericht met als doel de borstbeelden van Hip. Van Peene en van Nap. Destanberg te plaatsen in de pas opgerichte Nederlandse Schouwburg. In maart 1902 had een galavertoning plaats, waarop "Mast en Danneels" door N. Destanberg en "'s Avonds in de Mane" door H. Van Peene werden opgevoerd. De

beide borstbeelden werden gemaakt door beeldhouwer Theo Soudeyns en gegoten in brons door de kunstbronsgieter Lod. Goossens.

M. STEELS

BIBLIOGRAFIE

N. Destanberg : H. Van Peene en zijn Werken.

Jaak Van Schoor : Een Huis voor Vlaanderen.

Frans Lauwers : Mijn gedenkboek.

F. Prims : Het ontstaan van de Vlaamsche Leeuw (Verslagen en Mededeelingen van Kon. Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, 1935).

W. Rogghé : Gedenkbladen
Ada Deprez : De Vlaamse Leeuw. Feiten en Stemmingen uit de jaren 1840-1848. (in Jaarboek van De Fonteyne 1960)

TAFKE 'T ZANDBOERKE (1881-1943)

Tafke of Utafke heette eigenlijk Gustaaf Coryn. Hij was klein van gestalte, liep ietwat voorovergebogen, beefde over al zijn ledematen en men kon moeilijk zijn ouderdom bepalen. Hij had steeds zijn vette "klakke" op zijn hoofd en een "ésarpe" was rond zijn nek gedraaid. Hij was gekend in gans de stad Gent met zijn "steekèrre" getrokken door twee honden en soms was er nog een derde vòòr de stootkar gespannen.

Gustaaf Coryn werd geboren te Gent op 19 november 1881. Zijn vader Henri Coryn was beenhouwer en woonde in de Coupuregang 53. Daar werd Tafke en nog drie andere zonen, Adolf, Emiel en